

Мкртчян К. А.

студентка юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:

Задаля Д. К.

кандидат юридичних наук, доцент ка-
федри загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

РОЛЬ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ СТАНДАРТІВ У РЕГУЛЮВАННІ ВЗАЄМОДІЇ МІЖНАРОДНОГО Й НАЦІОНАЛЬНОГО ПРАВА

Сучасне міжнародне право – це система норм у вигляді складного правового комплексу, що регулює не тільки міждержавні та інші міжнародні відносини, а й певні внутрішні відносини. Сфера застосування міжнародного права розширюється під впливом правових норм багатьох об'єктивних факторів, зокрема: глобалізації міжнародного життя; інтернаціоналізації вітчизняних стандартів та установ; наближення міжнародного права та декількох інститутів національного права у зв'язку з регулюванням подібних суспільних відносин, розвитком демократичних принципів прав людини та основних свобод; досягнення науково-технічного прогресу, що створює умови для міжнародно-правового регулювання нових сфер співпраці. Об'єктивними факторами є: різноманітна міжнародна економічна, політична інтеграція; ліквідація ідеологічного протистояння на міжнародній арені, що ознаменувало закінчення «холодної війни»; посилення впливу міжнародних міжурядових організацій на розвиток міжнародного права; усвідомлення людьми своєї єдності у вирішенні глобальних викликів (наприклад, енергетика, продовольча безпека, дослідження космосу та океанів, боротьба з міжнародним тероризмом та корупцією); посилення впливу міжнародного співтовариства держав у цілому на вирішення міжнародних проблем.

Одним із завдань міжнародного співтовариства держав є розробка позитивних аспектів глобалізації та протидія її негативним наслідкам. Разом із певними перевагами, що дозволяють розширити комунікацію між народами та націями, глобалізація створює загрозу зникнення в соціальній сфері, у деяких випадках сприяючи впровадженню культу влади, проявам міжнародного тероризму, транснаціональної злочинності, корупції. Це суперечить інтересам людства. Глобалізація повинна розвиватися в рамках принципів і норм міжнародного права, однак не відкидати демократичних основ національного

права. «Глобалізація, не покладаючись на закон, як всередині національних держав, так і в міжнародних відносинах, створює свавілля та порушення прав людини, закріплені в міжнародних документах, конституціях та законодавстві різних країн» [1, с. 2]. У цьому контексті важливо, щоб діяльність держав була спрямована на створення умов для розвитку глобалізації, заснованої на ефективному застосуванні рівності, справедливості, захисті інтересів усіх країн і націй, формуванні багатопольярного світу, що ґрунтується на верховенстві права [2, с. 18]. Це забезпечить дотримання інтересів міжнародного співтовариства в цілому. Відкриються можливості для ефективного функціонування міжнародного права, яке відповідає як потребам процесів глобалізації, так і умовам прямого пристосування цих процесів до потреб самого міжнародного права [3, с. 165].

Слід зазначити, що в умовах глобалізації однією з основ є функціонування загального принципу – верховенства права, загально визнаних принципів і стандартів міжнародного права, закріплених у Статуті ООН та інших міжнародних документах. Ці принципи містять основну вимогу – сумлінне дотримання міжнародних зобов'язань. Разом з іншими обов'язковими нормами принцип верховенства права займає вищі позиції в ієрархії норм міжнародного права [4, с. 484]. Його зміст пов'язаний із такими положеннями, як обов'язок дотримуватися зобов'язань, передбачених міжнародним правом; чесність їх виконання; виконання договірних зобов'язань, що впливають із кожної чинної угоди; неприпустимість свавільної односторонньої відмови від договірних зобов'язань; юридична відповідальність за порушення міжнародних зобов'язань. Ці положення є важливими для встановлення міжнародного правопорядку у світі. Проблемним питанням у цій галузі є створення механізму координації заходів влади, пов'язаних із забезпеченням функціонування міжнародного права та врахуванням його загально визнаних принципів і стандартів. Ужиття організаційних заходів для імплементації міжнародного права повинно, звичайно, бути пов'язане зі зростаючою роллю національного аспекту цих норм.

Міжнародно-правові норми – це перш за все різновид міжнародних норм, які є невід'ємною частиною системи норм міжнародного права. У той же час застосовується також частина міжнародних загальних норм, яка ще не набрала законної сили, але яка відповідає інтересам компетентних органів держав. Ці правила включають відповідні положення багатьох резолюцій міжнародних організацій, таких як Генеральна Асамблея ООН, МОП, ЮНЕСКО, відповідають їх статутам рекомендаційного характеру. Згодом ці правила можуть стати обов'язковими як норми міжнародного договору або звичаю згідно з міжнародним правом. Міжнародно-правові норми регулюють співпрацю держав на дво- та багатосторонній основі. Для цілей співпраці у зміцненні міжнародного правопорядку регіональні та універсальні стандарти у формі загально визнаних принципів і норм міжнародного права відіграють особливу роль як нормативні положення, необхідні через їх загально визнану

неприпустимість відхилення від співтовариств держав у цілому [5, с. 187].

Ці стандарти, які є вищими стандартами, мають найбільш поширену форму вираження. Це стосується, наприклад, основних принципів міжнародного права – ядра загально визнаних принципів і норм та всіх інших норм міжнародного права. Сучасне регулювання міжнародних відносин пов'язане з посиленням таких фундаментальних принципів, як суверенна рівність держав, невтручання у внутрішні справи, рівність та самовизначення націй, невикористання чи загроза використання сили, мирне врегулювання суперечок, недоторканність кордонів, територіальна цілісність, дотримання прав людини та основних свобод, співпраця, сумлінне виконання міжнародних зобов'язань.

За своєю природою міжнародно-правові норми представляють норми у формі певного зразка поведінки. Його зміст у багатьох випадках повинен бути конкретним, а елементи змісту – взаємоузгодженими. Така схема поведінки стосується суворо визначеного формату провадження або утримання від провадження, типового стану, на основі якого купують товари. Стандарт характеризується типізацією, наступністю з правилами поведінки, які часто не дають альтернативи в діях держави. З урахуванням типізації формулюються відповідні права та обов'язки держави. Міжнародно-правовий стандарт відображає єдність вимог, що містяться в ньому, до всіх учасників відповідного міжнародного зобов'язання, його мета – бути для них стандартною настановою, забезпечувати їх рівні права та однакову поведінку в рамках цього стандарту.

Таким чином, міжнародно-правові норми сприяють регулюванню та розвитку міжнародних відносин на різних рівнях основних положень міжнародного права, що виражаються у формі міжнародного договору, міжнародно-правового звичаю, рішення міжнародної організації, а в деяких випадках і судового рішення.

1. Шевчук С. Судовий захист прав людини: Практика Європейського суду з прав людини у контексті західної правової традиції. Київ: Реферат, 2007. 848 с.

2. Шевкунова Є. О. Джерела міжнародного екологічного права: становлення та розвиток: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11. Київ, 2014. 18 с.

3. Пастухова Л. В. Ефективність міжнародно-правових засобів забезпечення реалізації Конвенції про захист прав і основних свобод людини: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11. Львів, 2013. 165 с.

4. Медведєва М. О. Теоретичні та практичні аспекти реалізації міжнародно-правових норм у галузі охорони навколишнього середовища. Київ: Фенікс, 2012. 484 с.

5. Федорова А. Л. Міжнародно-правові зобов'язання України з Європейської конвенції про захист прав людини та основних свобод: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11. Київ, 2013. 187 с.